סח: אלו דברים פרק ששי פסחים

מפרך פריכא. הילכך הכא דעירובין ליכא לאוקמא כיבשה דהא קתני סיפא ואם בכלי כאן וכאן אסור ואיכא כיון דמפרכא אפילו בכלי גמי שריא והכי מוכח בפרק בתרא דעירובין (דף קג.): [1]**ומה שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת אלא בו'.** מימה לר"י מה קל ומומר הוא זה דלמא שאני הני משום דאפשר לעשותן מערב שבת ור' אליעזר גופיה אית ליה זה החילוק ומשום הכי כפ' רבי אליעזר דמילה (שבת קלב.) מצרך תרי קראי חד למילה וחד למכשיריה משום דאפשר לעשותן מערב שבת דאמר התם מילה וכל מכשיריה דומין לת השבת דברי ר' אליעזר מנא ליה לרבי אליעזר הא דאמר קרא וביום השמיני ביום ואפילו בשבת והדר קאמר ע"כ לא פליגי דבנן עליה אלא במכשירים אבל מילה דברי הכל דחיא מנא לן והשתא מאי קנעי מנא לן מיפוק מהכא קרא דביום דדרים מייתי ר' אליעזר מכשירים אע"כ משום דבעינן תרי קראי למילה ומכשיריה כדפרישי' ונראה לר"י דודאי לר' אליעזר לא צריך הא' קל ומומר דהא אפילו מכשירי פסח דהוו מלאכה גמורה דמו שבת אע"ג דאפשר לעשותן מערב שבת כדקאמר (לקמן סט.) דגמרא ולעברייה דהא שמעינן ליה לרבי אליעזר דאמר מכשירי מלוה דחו והא דקאמרינן הכא ק"ו לדבריהם דרבנן קאמר כלומר אף על גב דאפשר לעשותן מערב שבת כיון דליכא אלא שבות בעלמא יותר יש להתירם משמיעה עלמה דהיא מלאכה גמורה אף על גב דאי אפשר לעשותה מבערב ומימה לר"י מכשירי פסח מנא ליה לרבי אליעזר דדחו שבת דהא גבי מילה מצרך תרי קראי וכי תימא דגמר מסוכה ולולב ומצה ושופר ועומר ושמי הלחם דמוכח התם דדחו מכשיריהם שבת הא מיכא למיפרך דמה להבן שכן כשבת דמייתו מיד יכול לקיים מצותן אבל פסח אינו נאכל אלא בלילה ועוד אי מהתם יליף אמאי איצטריך במועדו גבי פסח דקאמר ר' אליעזר עקרת מה שכתוב בתורה במועדו אפי' בשבת: [2]**מה** ראיה רשות למצוה. משמע דמכשירי אוכל נפש שאפשר לעשותן מערב יו"ט אפילו לר' אליעזר והקשה ר"ש כהן דברים תולין (שבת ד' קז.): אמרינן דרבי אליעזר עדיפא מדר' יהודה ושרי אפי' מכשירי דאפשר מערב יו"ט ותירץ לו ר"י דלא שרי אלא דוקא בשמסרב דלא דמיא מלאכה כולי האי: **הכל** טורדים בעצרת **דבעינן לכם.** מימה לריב"א פ"ב מאי קאמר רבי אליעזר מה ראיה רשות למצוה דימא עצרת תוכיח שהיא מצוה ר"ל דהא דבעי רבי אליעזר בעצרת לכם לאו דוקא אלא מסברא:

והקטר חלביו וכו': [3]**תניא אמר רבי שמעון** [4]**אבא וראה כמה** [5]**חביבה מצוה בשעתה שהרי הקטר חלבים ואברים ופדרים כשרים כל הלילה** [6]**ואין ממתינים להם עד שתחשך: הרכבתו והבאתו וכו':** [7]**ורמינהו** [8]**חותכין יבלת במקדש אבל לא במדינה ואם בכלי כאן וכאן אסור ר' אליעזר ור' יוסי בר חנינא חד אמר אידי ואידי ביד הא בלחה הא ביבשה וחד אמר** [1]**אידי ואידי בלחה ולא קשיא הא ביד הא בכלי ולמאן דאמר הא ביד הא בכלי מאי טעמא לא אמר אידי ואידי ביד ולא קשיא הא בלחה הא ביבשה אמר לך יבשה מפרך פריכא ולמאן דאמר אידי ואידי ביד ולא קשיא הא בלחה הא ביבשה מאי טעמא לא אמר אידי ואידי בלחה ולא קשיא הא ביד הא בכלי אמר לך כלי הא קתני התם אם בכלי כאן וכאן אסור ואידך הא דקתני כלי הכא פלוגתא דרבי אליעזר ור' יהושע אתא לאשמועינן: א"ר אליעזר ומה אם שחיטה וכו': ר' יהושע לטעמיה דאמר שמחת י"ט** [2]**נמי מצוה היא** [3]**דתניא ר' אליעזר אומר אין לו לאדם בי"ט אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה ר' יהושע אומר** [4]**חלקהו חציו לאכילה ושתיה וחציו לבית המדרש וא"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר** [1]**עצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר** [2]**עצרת תהיה לכם ר' אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם ור' יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם: (עב"ם סימן)** [5]**א"ר אלעזר** [6]**הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מ"ט יום שניתנה בו תורה הוא אמר רבה הכל מודים בשבת דבעינן נמי לכם מ"ט** [3]**וקראת לשבת עונג אמר רב יוסף הכל מודים בפורים דבעינן נמי לכם מ"ט** [4]**ימי משתה ושמחה כתיב ביה מר בריה דרבינא כולה שתא הוה יתיב בתעניתא לבר מעצרתא ופוריא ומעלי יומא דכיפורי עצרת יום שניתנה בו תורה פוריא ימי משתה ושמחה כתיב** [5]**מעלי יומא דכיפורי** [6]**דתני חייא בר רב מדפתי** [5]**ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש וכי בתשעה (הם) מתענין והלא בעשירי מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשעה בו מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא רב ששת כל תלתין יומין מהדר ליה תלמודיה ותלי וקאי בעיברא דרשא ואמר חדאי נפשאי חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי אינו** [7]**והא"ר אלעזר אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ שנאמר** [8]**אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי מעיקרא כי עביד איניש אדעתא דנפשי' קא עביד אמר רב אשי ולמאי דקאמר ר' אליעזר נמי י"ט רשות אית ליה פירכא ומה י"ט שהתיר בו מלאכה של רשות לא התיר שבות שעמה שבת שלא התיר בה אלא מלאכה של מצוה אינו דין שלא תתיר שבות שעמה ור'**

כשירין כל הלילה. כדכתיב (ויקרא ז) על מוקדה על המזבח כל הלילה ויכול להקטירן כל הלילה ואעפ"כ אין ממתינין להם עד שתחשך אלא מחללין שבת עליהן דכתיב (במדבר כח) עולת שבת בשבתו על עולת התמיד אלמא מביא למהר מלוה בשעתה: **חותכין יבלת במקדש.** דלא גזרו על השבות במקדש: **הא ואם איתא.** שחותכה בידו ולא בסכין דאין כה אלא חותכה ואפילו הכי אסור בלחה ומני למיעבד מאתמול וההיא דעירובין ביבשה דאפילו שבות ליכא. וכי' אליעזר לא מצי לאוקמא לההיא דעירובין ומימה ר' אליעזר היא דאמר ממתני' דומין משום דקתני התם ואם בכלי דהוי מלאכה גמורה כאן וכאן אסור ור' אליעזר היא הא דאמר מכשירי מלוה דומין את השבת אפילו במלאכה גמורה במסכת שבת (דף קנ.) דתנן ר' אליעזר אומר אם לא הביא כלי מערב שבת מביאו בשבת: **הא.** דעירובין ביד ומתניתין בכלי דהוי מלאכה גמורה. ובעירובין בפרק בתרא איתא נמי כולה הך סוגיא ומקשינן התם והא גבי שבות תני לה דקתני אלו שמשום שבות לא אידחו כו' אלמא לאו בכלי קאי: **מפרך פריכא.** ולא קרי לה חמיכה: **מאי טעמא לא אמר הא ביד הא בכלי.** ומוקמא לממתני' דעירובין נמי בלחה: **הא קתני התם.** בעירובין דאסור ולמה לי למיהדר למסתמא הכא בפסחים: **ור' יהושע.** דמפיק שמחת יום טוב דאיה לפסח אזיל לטעמיה דאמר שמחת יום טוב מצוה היא ואפ"ה לא עשות מבעוד יום: **דבעינן נמי לכם.** שישמח בו במאכל ומשתה להראות שנות ומקובל ליה זה לישראל שנתנה תורה בו: **כל האוכל ושותה בו.** כפ' בתרא דיומא (פא.): מוקמינן להא דרשא אליבא דמאן דאמר אין אדם מוחזר על תוספת עינוי להתחיל ולהתענות מבעוד יום ואפילו למאן דאית ליה מוסיפין מחול על קודש מקרא אחרינא נפקא ליה מבמדבר ובקליר תשבות[6] הילכך מי אתא האי בתשעה לכסי אתא והכי קאמר מה שאתם עושים בתשעה דהיינו אכילה ושתיה אני קורא עינוי: [7]**גילפא.** [8]**שלשי לבנון ומומר הוא: עבדי לי.** היה מצוה לאנשי ביתו להכין לו סעודה: **אי לאו האי יומא.** שלמדתי תורה ומתרומממתי הרי אנשים הרבה בשוק שמכן יוסף ומה ביני לביניס: **ופלי.** נשען: **חדאי נפשאי.** שמחי נפשי: **לך קראי לך תנאי.** בשבילך ולזכרך שניתי וקריתי: **אינו.** וכי אין הגאה בתלמוד תורה אלא לגומדיה לבדה: **אם לא בריתי.** של יומם ולילה דהיינו תלמוד תורה שכתוב בו (יהושע א) והגית בו יומם ולילה: **אין ליה פירכא.** למילתיה דאמר מלאכת מלוה דוחה כל שכן שבות דמלוה שפיר מהדר ליה ר' יהושע יום טוב יוכיח מקל וחומר ומה שמחת יום טוב שהיא רשות והתרת בו משום מלאכה לא התרתה בה משום שבות אפילו שבת אלא התרתה בה אלא מלאכה גמורה כגון מלאכת קרבנות לבור אינו דין אלא תתיר שבות אפי' של מצוה: **ורבי**

עין משפט נר מצוה

יד א מי"ר פ"ד מהל' מעשה קרבנות הל' ג:
טו ב ג מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ח:
טז ד מיי' פ"ו מהל' י"ט הלכה יט סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקכט סעיף ה:
טז ה כל זה מן הכל מוכיח בעצרת עד כאלו התענה בשביעי ובעיני ברב אלפס ביצה פ"ב סי' מתעה:
יז ו טוש"ע א"ח סי' תרל ס"א:

מסורת הש"ס

1) [תוס' ברכות ספ"ב] מנחות עב. 2) [קדושין לג. ע"ש תוס' נד: ע"ש]. 3) [לקמן קה:]. 4) עירובין קג. [ע"ש]. 5) ביצה מ:. 6) כריתות ח: ר"ה ט. יומא פא:. 7) נדרים לב. [והגומתו פהרמ"ן שם]. 8) [שמות לה]. 9) [ל"ל אחר ד"ה עבדיו]. 10) [עי' רש"י עירובין סב. וע"ע רש"י פסחים סה: וע"ש ע' תוס' נזיר ט. ורש"י שבת יח.]. 11) [שיך לעיל במשנה סה:]. 12) [שיך בשבת דלעיל סה:].

תורה אור השלם

1. ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת ליי אלהיך לא תעשה מלאכה:
דברים טז ח
2. ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו:
במדבר כט לה
3. אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יי מכבד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר:
ישעיהו נח יג
4. כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים: אסתר ט כב
5. שבת שבתון הוא לכם ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב מערב עד ערב תשבתו שבתכם:
ויקרא כג לב
6. כה אמר יי אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי:
ירמיהו לג כה

גליון הש"ס

גמ' ואין ממתינים להם. עי' טורי אבן ר"ה ל: ד"ה נתקלקלו: שם א"א הכל מודים בעצרת. עי' ר"ה ט: תוספות ד"ה כאילו התענה:

מוסף רש"י

כמה חביבה מצוה בשעתה. לימים אנו לתענה (תוכין יד:), ואין ממתינים להם. לאכרי תמידין ומוספין דשבת (מנחות עב.). **חותכין יבלת במקדש.** יכנס, והוא מוס לתמיד שדוחה את השבת, מדכתיב (ויקרא כב) לו תרוץ לו יכנס, יכנס דקרא קרינן יכנס, שאין שם דבר אלא כמו מיצבת, דומיין דשבור ולא כתיב שבר, ועוברת נמי לא כתיב עוברן, אבל יכנס דתמיד הוא שם דבר של המוס. מומכין יכנס, כיד קאמר (עדובין קב.). **ואם בכלי כאן וכאן אסור.** ופש"ב דכי עביד נמי כיד מתקן הוא והוה ליה פוקע מכעלי חיים יהוי תולדה דגזרו אם לבד, אפילו הכי כיון דכלאחר יד קא עביד שאין כן דרך לחותכה אלא בסכין, אין כאן אלא שבות, ואם בכלי כאן וכאן אסור, דאי מלאכה הוי אלו שבות אינו מצוה ממנה שבשה בחול (שם) קשיא סתמא אסתמא (שם). **הא ביבשה.** ואפילו הכי בכלי אסור מפוס דמתקן לה ועבוד מלאכה קא עביד (שם). **הא בכלי.** וי"ל אפילו בכלי גמי, דס"ל מכשירי מלוה דומין שבת כגון מלאכה שאפשר לעשותה מבעוד יום כגון בקור המוס מכשירי קרבן הוא והקרבן דוחה השבת ומכשירין פליגי (שם). **אמר לך כלי הא קתני התם.** ולמה ליה לתנא לתמיה בתרי דוחקי (שם). **פלוגתא דר"א ור' יהושע אתא לאשמועינן.** לכי הדר חנא מפוס פליגתא דר"א דאמרינן דאפילו בכלי גמי (שם). **כאילו התענה תשיעי ועשירי.** ויכי קאמר קרא הכינו עצמכם תשעה לחדש לעיני המתרה והכי הוא כעיני כעיני כיום (ברכות ח:) והכי משמע קרא ועניתם בתשעה, כלומר התקן עצמך בתשעה בתשעה, ומדמשמע דקרא כגון עיני לומר לך הכי הוא כאילו מתענה בתשעה (ירושלמי פא.) לו: דכתיב אמר קרא, ועניתם בתשעה, אלמא תשעה אני קורא עינוי, וכיון דאמרינן עינוי תשיבה כל דמשיב בתחילה ובסיום עסי עדיף, דהא מדקאמר בערב על כרחך לא מקרא אלא עינוי דתשעה וכי קרי עינוי בתשעה אמאי ובסיום דיהיה קרי עינוי (ר"ה ט.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com